

Araştırma Makalesi/Research Article

İnfertil Kadınlarda Çift Uyumu ve İnfertiliteden Etkilenme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Tuğba KORKMAZ¹, Gamze FIŞKIN SİYAHTAŞ²

Determination of the Relationship Between Dyadic Adjustment and Levels of Affected by Infertility in Infertile Women

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada infertilite tanısı bulunan çiftlerin uyum düzeyleri ve infertiliteden etkilenme dereceleri arasındaki ilişki incelenmiştir. **Yöntem:** Tanımlayıcı ilişki arayıcı tipteki araştırmanın örneklemini İstanbul İli Anadolu yakasındaki bir eğitim araştırma hastanesinin infertilite polikliniğine 01/09/2023- 01/02/2024 tarihleri arasında başvuran 320 infertil kadın oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ve İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği (İEÖ) kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 31.73 ± 5.48 'dir. Kadınların $5.37 (\pm 3.71)$ yıldır evli oldukları, $4.07 (\pm 3.25)$ yıldır çocuk sahibi olmak istedikleri ve $2.55 (\pm 2.37)$ yıldır tedavi gördükleri tespit edilmiştir. ÇUÖ toplam puan ortalaması $121.89 (\pm 17.74)$ olan kadınların İEÖ'den ise ortalama $70.70 (\pm 8.34)$ puan aldıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan kadınların eğitim ve çalışma durumları ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) ekonomik durumlarıyla ise anlamlı farklılıklarının olduğu ($p<0.05$) tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda infertil çiftlerin uyum durumu ile infertiliteden etkilenme düzeyleri arasında pozitif yönlü yüksek dereceli korelasyon olduğu saptanmıştır ($r=0.509$, $p=0.001$).

Sonuç: Araştırmaya katılan çiftlerin uyum düzeylerinin iyi olduğu ancak infertiliteden yüksek düzeyde etkilendikleri görülmüştür. Çiftlerin kuvvetli evlilik bağlarına rağmen infertiliteden olumsuz şekilde etkilenmesi sonucu, araştırmaya katılan kadınların demografik değişikliklerine bağlı olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Bu açıdan tanı ve tedavi sürecindeki çiftlerin psikolojik açıdan da destek almasının son derece gerekli olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Çift uyumu, infertilite, infertiliteden etkilenme düzeyi

ABSTRACT

Objective: In this study, the relationship between the adjustment levels of couples diagnosed with infertility and their degree of being affected by infertility was examined.

Method: The sample of the descriptive correlational study consisted of 320 infertile women ($n=320$) who applied to the infertility outpatient clinic of a training and research hospital on the Anatolian side of Istanbul between 01/09/2023 and 01/02/2024. Personal Information Form, Dyadic Adjustment Scale (DAS) and Impact of Infertility Scale (IES) were used as data collection tools. The statistical significance level was accepted as $p<0.05$.

Results: The women who participated in the study were 31.73 ± 5.48 years old. They had been married for 5.37 ± 3.7 years, wanted to have children for 4.07 ± 3.25 years, and had been receiving treatment for 2.55 ± 2.37 years. It was determined that the women had a total mean score of 121.89 ± 17.74 on the DAS and 70.70 ± 8.34 on the IES. It was found that there were no statistically significant differences between the educational and employment status of the women participating in the study and the scales ($p>0.05$), while there were significant differences in their economic status ($p<0.05$). In addition, as a result of the study, it was determined that there was a positive high degree correlation between the scales ($r=0.509$, $p=0.001$).

Conclusion: It was observed that the couples who participated in the study had good levels of adjustment, but were highly affected by infertility. The result that couples were negatively affected by infertility despite their strong marital bonds was interpreted as it may be due to the demographic changes of the women participating in the study. In this respect, it can be said that it is extremely necessary for couples in the diagnosis and treatment process to receive psychological support.

Keywords: Dyadic adjustment, infertility, level of affected by infertility

¹Corresponding author: Ebe, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. e-mail: ebetugbakorkmaz@gmail.com ORCID ID: 0009-0009-8399-7814

²Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Fakültesi, İstanbul e-mail: gamzefiskin@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3065-6484

Geliş tarihi: 01.06.2024 1. Revizyon: 27.08.2024 2. Revizyon: 15.10.2024 Kabul Tarihi: 30.10.2024 Online Yayın Tarihi:30.11.2024

Atıf/Citation: Korkmaz T. ve Fişkin Siyahtaş G. (2024). İnfertil kadınlarda çift uyumu ve infertiliteden etkilenme düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 10 (3),184-194.

Bu çalışma Avrasya Jinekoloji Obstetrik ve Cerrahileri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International

EXTENDED ABSTRACT

Objective: Worldwide, one in 10 women of reproductive age struggles with fertility problems, while in Turkey one in six married women face such problems and experience infertility as a result. Infertility is a stressful process that begins with diagnosis and continues with treatment. The emotional toll of infertility affects couples and leads to communication and marital problems between partners. As infertility problems and treatment processes drag on, disappointments, unfair recriminations between spouses and feelings of guilt on both sides become entrenched. Studies have shown that infertility has a negative impact on the harmony of couples, leading to increased anxiety and depression, abandonment of the spouse, disruption of sex life, anxiety, intra-family violence and eventually divorce. The disruption of harmony or the presence of conflict in marriage has a negative impact on family members and consequently on society. Therefore, efforts and insights on preventive or mitigating interventions for marital conflicts are crucial to address the needs arising from infertility. Healthcare professionals, who play a critical role in reducing the stress experienced by any couple and serve as a primary source of information, should provide comprehensive care by assessing couples from a psychosocial perspective in addition to medical care. This is crucial as proper counseling of couples with infertility problems is very important for treatment success and strengthening communication between partners. In addition, effective management of this vital crisis enables those affected to cope with the stress of infertility, reduce the incidence of anxiety and depression and prevent social isolation.

This study was conducted in a descriptive and correlational design with the aim of investigating the harmony between infertile women and their spouses and the extent of the impact of infertility and exploring the relationship between them.

Material and Methods: The sample of the descriptive correlational study consisted of 320 infertile women (n=320) who applied to the infertility outpatient clinic of a training and research hospital on the Anatolian side of Istanbul between 01/09/2023 and 01/02/2024. Personal Information Form, Dyadic Adjustment Scale (DAS) and Impact of Infertility Scale (IES) were used as data collection tools. The statistical significance level was accepted as $p < 0.05$.

Results: The women who participated in the study were 31.73 ± 5.48 years old, had been married for 5.37 ± 3.7 years, wanted to have children for 4.07 ± 3.25 years, and had been receiving treatment for 2.55 ± 2.37 years. It was determined that the women had a total mean score of 121.89 ± 17.74 on the DAS and 70.70 ± 8.34 on the IES. "It was found that there were

significant statistical differences between the economic status of the women participating in the study and the scales. In further analyses, it was found that the scores of those with lower income than expenses were higher in the DAS and those with equal income and expenses were higher in the IES. A weak negative correlation was found between the total score of the DAS and the duration of marriage ($r = -0.190$, $p = 0.001$) and the duration of childbearing ($r = -0.211$, $p = 0.000$), while no correlation was observed with the total score of the IES ($p > 0.05$).

It was found that the women in the study received scores of 40.31 ± 5.67 , 15.53 ± 5.40 , 55.71 ± 10.28 and 10.34 ± 2.06 for the Marital Satisfaction, Marital Togetherness, Marital Consensus and Marital Emotions subscales, respectively. Statistically significant, positively correlated and low/medium relationships were found between marital satisfaction, marital togetherness, marital consensus, marital emotions, DAS total score and IES score."

In addition, as a result of the study, it was determined that there was a positive high degree correlation between the scales ($r = 0.509$, $p = 0.000$).

Conclusion: It was observed that the couples who participated in the study had good levels of adjustment, but were highly affected by infertility. The result that couples were negatively affected by infertility despite their strong marital bonds was interpreted as it may be due to the demographic changes of the women participating in the study. In this respect, it can be said that it is extremely necessary for couples in the diagnosis and treatment process to receive psychological support.

GİRİŞ

İnfertilite; 35 yaşın altındaki kadınlarda 12 ay, 35 yaş üzerindekilerde ise 6 ay boyunca çiftlerin düzenli ve korunmasız haftada birden fazla cinsel ilişkisine rağmen gebeliğin oluşmaması olarak tanımlanmaktadır (Topçu ve ark., 2017). Dünya genelinde üreme çağında bulunan her 10 kadından biri Türkiye’de ise her altı evli kadından biri fertilité ile ilgili problemlerle yüzleşmektedir ve sonrasında infertilite tanısı almaktadır (Demirci ve Potur, 2017; Karaca ve Ünsal, 2015). İnfertilite problemi yaşayan kadınların çoğu gelişmekte olan ülkelerde yaşamakta ve çocuk sahibi olamama kişisel, ailevi ve sosyal sorunlarla birlikte evlilikte istikrarsızlığa yol açmakta, sosyal dışlanmaya sebep olmaktadır (Höbek Akarsu ve Kızılkaya Beji, 2019). Yapılan bir çalışmada dışlanacağını düşünen bazı kadınların konulan infertilite tanısını gizleme eğiliminde oldukları belirtilmiştir (Jafarzadeh-Kenarsari ve ark., 2015).

İnsanlar biyopsikososyal varlıklardır ve yaşadıkları çevre ile bütünsel değerlendirilmekte olup toplumsal normlar çerçevesinde evlilik birliğinin kurulmasıyla

ortaya çıkan sosyal bir yapıdır. Bu yapının temel amaçlarından biri de neslin devamlılığını sağlamaktır. Ancak toplum tarafından infertilite, evlilikten beklenen amacın gerçekleştirilmesinde bir engel olarak nitelendirilmektedir (Zeren ve Gürsoy, 2019; Amanak ve Kavlak, 2013; Yanıkkerem ve ark., 2008). Özellikle ataerkil kültüre sahip bölgelerdeki kadınlar için infertilite uzun yıllardır bir sorun ve suç olarak görülmektedir. Kadınlar kadın gibi hissetmemekte, bedenleri hakkında olumsuz düşüncelere kapılmakta, sadece doğurganlık kaynaklı değil, iyi bir eş veya ebeveyn olmadıklarını düşündükleri için düşük özgüvene sahip olmaktadır. Bu sebeple kendilerini yetersiz, suçlu, kusurlu, değersiz ve anormal hissetmektedir (Aydın ve Kızılkaya Beji, 2013).

İnfertilite, tanısı ile başlayan ve tedavi boyunca devam eden yıpratıcı bir süreçtir. Çocuk sahibi olamamaya deneyimlenen duygusal durumlar çiftleri etkileyerek, eşler arasında iletişim ve evlilik problemlerine neden olmaktadır (Ünal, Kargin ve Akyüz, 2010; Egelioglu-Çetışli ve ark., 2014). İnfertilite problemleri ve tedavi süreci uzadıkça hayal kırıklıklarına, eşlerin karşılıklı olarak birbirlerini haksız yere suçlamalarına ve suçluluk duygusunun her iki tarafta yerleşmesine neden olmaktadır (Yanıkkerem ve ark., 2008, Taşçı ve ark., 2008, Şen ve ark., 2014). İnfertilitenin çift uyumunu olumsuz etkilemesi sebebiyle anksiyete ve depresyonun arttığı, eşlerin birbirini terk ettiği ve boşanmayla sonuçlandığı, aile içi şiddete sebep olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur (Karaca ve Ünsal, 2012; Kılıç ve ark., 2011; Oskay ve ark., 2009; Yıldızhan ve ark., 2009; Gourounti ve ark., 2012). Luk ve Loke (2019)'un yaptıkları bir çalışmada yine infertilitenin çiftlerin ilişkilerini olumsuz etkilediği, cinsel yaşamlarını bozduğu ve kaygıya yol açtığı bildirilmiştir. Evlilikte çiftlerin uyumunun bozulması veya çatışmaların olması, aile bireylerinin dolayısıyla da toplumun negatif şekilde etkilenmesi anlamını taşımaktadır. Evlilikteki çatışmaları önleyici ya da hafifletici müdahalelere duyulan ihtiyaçlar açısından bu konuda yapılacak çalışmalar ve elde edilecek bilgiler önem arz etmektedir (Yalçın, 2014, Şendil ve Korkut, 2008).

Çoğu çift, tedavi sürecinin yoğun psikolojik gerilime sebep olduğunu belirtmesine rağmen sağlık profesyonellerinden psikolojik yükü azaltmak için yeterli destek alamadıklarını ifade etmektedir (Koçak ve Duman, 2016). Çiftlerin her birinin deneyimlediği stresin azaltılmasında kritik bir role sahip ve temel bilgi kaynağı olan sağlık profesyonellerinin bakım verme dışında psikososyal açıdan da çiftleri değerlendirerek bütüncül yaklaşımla hizmet vermeleri gerekmektedir (Güngör ve Kızılkaya Beji, 2015, Thable ve ark., 2020). Çünkü infertilite problemi yaşayan çiftlere uygun danışmanlığın verilmesi,

tedaviyi başarı ile sonuçlandırmayı ve çiftler arası iletişimi güçlendirmeyi sağlaması açısından oldukça önemlidir. Ayrıca bu yaşamsal krizi bireylerin doğru bir şekilde yönetebilmeleri infertilite stresiyle baş edebilme, anksiyete ve depresyon sıklığını azaltma, sosyal izolasyonun önüne geçme gibi yararlar elde etmesine katkıda bulunacaktır (Koçak ve Duman, 2016).

Bu amaçla çalışmada infertilite tanısı bulunan çiftlerin uyum düzeyleri ve infertiliteden etkilenme dereceleri arasındaki ilişkinin incelenerek konunun önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Araştırma Soruları

- 1.İnfertil kadınlarda çift uyumu ne düzeydedir?
- 2.İnfertil kadınların infertiliteden etkilenme durumları ne düzeydedir?
- 3.İnfertil kadınlarda çift uyumu ile infertiliteden etkilenme düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu çalışma; infertil kadınların eşleri ile uyum ve infertiliteden etkilenme düzeylerini incelemek, arasındaki ilişkiyi sorgulamak amacı ile tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini İstanbul İli Anadolu yakasında bulunan Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin infertilite polikliniğine bir yıl süre ile başvuran kadınlar oluşturmuştur (N=1900). İlgili birimin son bir yıl içerisindeki verilerinden yola çıkarak yapılan örneklem hesabına göre %95 güven aralığı ve %5 hata payıyla örneklem 320 olarak hesaplanmıştır (n=320). Amaçlı örneklem yöntemi kullanılan çalışmaya 18-49 yaş aralığında, gebe kalmayı isteyen ve partneri olan, en az 1 yıldır (35 yaş üstü 6 ay) korunmasız ilişkiye rağmen gebe kalamayan, infertilite tanısı alan, psikiyatrik hastalık ve tedavi öyküsü olmayan, Türkçe bilen, okur-yazar, çalışmaya katılmayı kabul eden infertil kadınlar dahil edilmiştir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma 01 Eylül 2023-01 Şubat 2024 tarihleri arasında İstanbul İli Anadolu yakasındaki Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin infertilite polikliniğinde yapılmıştır. Yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak yapılan ve yaklaşık 15 dakika süren ankette hasta mahremiyeti gözetilmiş, poliklinik odasında birebir görüşme sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Yöntemi

Araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ve İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği (İEÖ) kullanılarak toplanmıştır. Görüşme öncesi araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu okutulmuş ve yazılı onam alınmıştır. Katılımcılara anlaşılmayan konular ve sorular hakkında ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Literatür çerçevesinde araştırmacılar tarafından tasarlanmış olan kişisel bilgi formu 28 sorudan oluşmakta olup katılımcıların demografik bilgilerine yönelik hazırlanmıştır (Yalçın, 2014).

Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ)

Spanier (1976) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Fıfıloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5-7 seçenekli olan likert tarzda hazırlanmıştır. Puanlandırmalar ise şu şekildedir; 1-22. sorularda 5- Her zaman 0- Hiçbir zaman, 23-24. sorular 4-Her zaman 0-Hiçbir zaman, 25-28. sorular 5-Günde birden fazla 0-Hiçbir zaman, 29-30. sorularda ise Evet- 0 Hayır-1 puan almaktadır. 31. Soruda Aşırı mutsuz-0 Tam anlamıyla mutlu-6, 32. soruda ise en olumlu madde 5, en olumsuz olanı 0 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten 0-151 arası puan alınabilmekte olup kesme noktası 101 puandır. Alınan puan yükseldikçe ilişkinin kalitesinde arttığı belirtilmiştir. 4 alt boyutu bulunan ölçeğin Türkçe uyarlamasında Cronbach α katsayısı 0.903 olarak bulunurken ölçeğin alt boyutlarında katsayılar; Eşler Arası Tatmin 0.735, Eşler Arası Birliktelik 0.686, Eşler Arası Fikir Birliği 0.901 ve Eşler Arası Duygulanım 0.694 olarak saptanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ise ÇUÖ Cronbach α katsayısı 0.899 olup alt boyutlarının katsayıları Eşler Arası Tatmin 0.702, Eşler Arası Birliktelik 0.742, Eşler Arası Fikir Birliği 0.933 ve Eşler Arası Duygulanım 0.644 olarak bulunmuştur.

İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği (İEÖ)

Ölçek; Akyüz ve arkadaşları tarafından (2008) geliştirilmiş olup, 21 maddenin 5'i ters kodlanmıştır. 1-4 arası puanlanan ölçeğin pozitif maddeleri 1: Hiçbir zaman, 4: Her zaman şeklinde, negatif maddeleri ise (3., 10., 13., 14., 21.) ters puanlanmaktadır. 4'lü likert tipteki ölçekte kesme noktası bulunmamaktadır. Alt boyutu da bulunmayan ölçekten alınan puan 21-84

arasındadır. Ölçekte toplam puan arttıkça infertiliteden etkilenmenin daha çok olduğu belirtilmiştir. Güvenirlilik katsayısı 0.93 olan ölçeğin bu çalışmadaki Cronbach α katsayısı 0.90 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Çalışmalar Etik Kurulu'ndan (Tarih: 06.07.2023, Sayı: 85), İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'nden (Tarih: 25.09.2023, Sayı:615061) ve araştırmanın yapılacağı kurumdan gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca ölçeklerin geçerlilik güvenilirliğini yapan ve ölçekleri geliştiren araştırmacılar izinleri istenmiştir. Çalışmada gönüllülük esasına uyularak, araştırmaya katılmayı kabul eden infertilite tedavisi alan kadınlar dahil edilmiştir. Hastalar çalışma ile ilgili bilgilendirilerek, sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Katılımcıların tüm özel ve kimlik bilgileri gizli tutulmuş, alınan bilgilerin sadece bilimsel amaçla kullanılacağı ve araştırmacılar dışında kimse ile paylaşılmayacağı, diğer kişi ve kurumların elde edilen bilgilere ulaşmasına izin verilmeyeceği konusunda bilgilendirilmiştir.

Verilerin Analizi

İstatistiksel analizler SPSS (IBM SPSS Statistics 22) paket program kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde Independent Sample-t test (t-tablo değeri), Mann Whitney U, Varyans Analizi ve Kruskal Wallis kullanılmıştır. Ölçekler arası ilişkisel çıkarımlarda Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. İç geçerlilik verilerinin normallik dağılımında Cronbach α , Kurtosis ve Skewness katsayıları ile hesaplanmıştır. Verilerin normallik varsayımına uygunlukları ise "Kurtosis" ve "Skewness" katsayıları (± 2) ile değerlendirilmiştir (Büyüköztürk Ş., 2014).

BULGULAR

Araştırmaya katılan infertil kadınların 31.73 ± 5.48 eşlerinin ise 34.82 ± 5.75 yaş ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir. Ortalama evlilik süresi 5.37 ± 3.71 yıl olan kadınların %41.3'ünün üniversite ve üzeri eğitime sahip olduğu, %35.6'sının çalıştığı, %65'inin geliri giderine eşit olduğu saptanmıştır. %26.9'u daha önce gebelik yaşamış olan kadınların gebeliklerinin %65.1'inin abortusla, %15.1'inin ise doğumla sonuçlandığı belirlenmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ait detaylı bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri (n= 320)

Değişkenler		n	%	Ortalama	± SS	Min	Max
Yaş		320	100	31.73	5.48	21	49
Eşin yaşı		320	100	34.82	5.75	20	56
Evlilik süresi (ay)		320	100	5.37	3.71	1	29
Eğitim durumu	Okuryazar	9	2.8				
	İlköğretim	81	25.3				
	Lise	98	30.6				
	Üniversite ve üzeri	132	41.3				
Çalışma durumu	Çalışıyorum	114	35.6				
	Çalışmıyorum	72	22.5				
	Ev hanımı	105	32.8				
	Önceden çalışıyordum	29	9.1				
Gelir durumu	Gelir giderden az	70	21.9				
	Gelir gider eşit	208	65.0				
	Gelir giderden fazla	42	13.1				
Daha önceden gebe kalma	Evet	86	26.9				
	Hayır	234	73.1				
Çocuk isteme süresi (ay)		320	100	4.07	3.25	3	348
Tedavi süresi (ay)		284	88.8	2.55	2.37	1	204
Bir önceki gebeliğin sonuçlanma şekli	Abortus	56	65.1				
	Doğum	13	15.1				
	Dış gebelik	12	14.0				
	Boş gebelik	5	5.8				
Tedavi şekli	Aşılama (kez)	132		2.04	0.77	1.00	5.00
	Tüp Bebek (kez)	115		1.66	1.15	1.00	8.00
	Klomen (kez)	65		2.62	1.06	1.00	6.00
	Diğer tedaviler (kez)	1		1.00	-	1.00	1.00
	Eşin tedavisi (kez)	16		1.19	0.40	1.00	2.00

n: örneklem; Min: minimum; Max.: maksimum; Ort.: ortalama; SS.: standart sapma

Tablo 2'ye göre; araştırmaya katılım sağlayan kadınların eğitim ve çalışma durumlarıyla ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) gelir durumlarıyla ise anlamlı farklılıklarının ($p<0.05$) olduğu tespit edilmiştir. Yapılan ileri analizlerde; ÇUÖ'de geliri giderinden az olanların puanlarının düşük, İEÖ'de geliri giderine eşit olanların puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Daha önce gebelik yaşama ve bir önceki gebeliğin sonuçlanma şekline göre ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 3'te kadının ve eşinin yaşı ile ölçeklere ait toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Evlilik süresi ($r=-0.190$ $p=0.001$) ve çocuk isteme süresiyle ($r=-0.211$, $p=0.000$) ÇUÖ toplam puan ortalaması arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu, İEÖ toplam puan ortalamasıyla ise bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Ayrıca tedavi süresi, aşılama, tüp bebek, Klomen ve eşin tedavisi gibi değişkenlerle ölçeklere ait toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2. Demografik Özelliklerin İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği ve Çiftler Uyum Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarıyla Karşılaştırılması (n= 320)

	n	ÇUÖ		İEÖ		
		Ort.	SS.	Ort.	SS.	
Eğitim Durumu	Okuryazar	9	129.22	21.91	70.11	16.37
	İlköğretim	81	118.05	19.90	70.01	8.55
	Lise	98	122.50	16.30	71.23	8.43
	Üniversite ve üzeri	132	123.29	16.84	70.76	7.44
	Test değeri		$X^2=2.307$ $p=0.511$		$X^2=6.967$ $p=0.073$	
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	114	120.47	20.22	70.18	8.98
	Çalışmıyorum	72	124.33	14.66	71.06	8.24
	Ev hanımı	105	122.62	17.08	70.61	8.04
	Çalışıyordum ayrıldım	29	118.72	16.52	72.17	7.18
	Test değeri		$X^2=2.910$ $p=0.406$		$X^2=2.661$ $p=0.447$	
Ekonomik Durum	Gelir giderden az	70	115.34	20.98	68.81	8.28
	Gelir gider eşit	208	123.78	15.75	71.74	7.55
	Gelir giderden fazla	42	123.40	19.07	68.67	11.07
	Test değeri		$X^2=8.470$ $p=0.014$		$X^2=10.333$ $p=0.006$	
Daha Önceden Gebelik Yaşama	Evet	86	118.97	18.53	70.01	9.49
	Hayır	234	122.96	17.36	70.95	7.89
	Test değeri		$U=9630.500$ $p=0.556$		$U=8670.000$ $p=0.058$	
Bir önceki gebeliğin sonuçlanma şekli	Düşük	56	119.11	19.71	70.43	8.53
	Doğum	13	115.31	20.99	72.08	8.49
	Dış gebelik	12	122.83	13.53	65.75	13.43
	Boş gebelik	5	117.60	5.94	70.20	11.43
	Test değeri		$X^2=1.861$ $p=0.602$		$X^2=1.467$ $p=0.690$	

n: örneklem; Ort.: ortalama; SS.: standart sapma; İEÖ: İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği; ÇUÖ: Çiftler Uyum Ölçeği; X2:Kruskal Wallis Test; U: Mann Whithney U Test

Tablo 3. Bazı Demografik ve Obstetrik Özellikler ile Çiftler Uyum Ölçeği ve İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		ÇUÖ	İEÖ
Yaş	r	-0.069	0.072
	p	0.216	0.197
	n	320	320
Eşin yaşı	r	-0.094	0.009
	p	0.094	0.868
	n	320	320
Evlilik süresi	r	-0.190	-0.045
	p	0.001	0.419
	n	320	320
Çocuk isteme süresi	r	-0.211	-0.091
	p	0.000	0.104
	n	320	320
Tedavi süresi	r	-0.110	-0.060
	p	0.065	0.310
	n	284	284

Tablo 3. Devamı

Tedavi şekli	Aşılama	r	0.016	0.033
		p	0.855	0.706
	n	132	132	
Tüp bebek	r	0.012	0.011	
	p	0.902	0.910	
	n	115	115	
Klomen	r	-0.166	-0.056	
	p	0.187	0.656	
	n	65	65	
Eşin tedavisi	r	-0.226	-0.052	
	p	0.399	0.847	
	n	16	16	

ÇUÖ: Çiftler Uyum Ölçeği; İEÖ: İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği; r: Spearman korelasyon testi

Araştırmadaki kadınların Eşler Arası Tatmin, Eşler Arası Birliktelik, Eşler Arası Fikir Birliği, Eşler Arası Duygulanım alt boyutlarından sırasıyla 40.31±5.67, 15.53±5.40, 55.71±10.28, 10.34±2.06 puanlar aldıkları belirlenmiştir. ÇUÖ'den ortalama

121.89±17.74, İEÖ'den ise ortalama 70.70±8.34 puan aldıkları görülmüştür. Tablo 4'e göre, Eşler Arası Tatmin, Eşler Arası Birliktelik, Eşler Arası Fikir Birliği, Eşler Arası Duygulanım ve ÇUÖ toplam puanı

ile İEÖ puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve düşük/orta düzeyli ilişkiler tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4. Çiftler Uyum Ölçeği ile İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İEÖ Toplam	Eşler Arası Tatmin	Eşler Arası Birliktelik	Eşler Arası Fikir Birliği	Eşler Arası Duygulanım	ÇUÖ Toplam
	r 0.489 p 0.000 n 320	r 0.256 p 0.000 n 320	r 0.401 p 0.000 n 320	r 0.417 p 0.000 n 320	r 0.509 p 0.000 n 320

ÇUÖ: Çiftler uyum ölçeği; İEÖ: İnfertiliteden Etkilenme Ölçeği; r: Spearman korelasyon testi

TARTIŞMA

İnfertil çiftler arasındaki ilişki, sosyodemografik özellikler gibi birçok faktörden olumsuz etkilenebildiğinden çiftlerin güçlü bir iletişim becerisine sahip olması, stresi azaltma, olumlu duygu üretme, aile bütünlüğünü ve uyumunu teşvik etmesi açısından faydalıdır (Tang ve ark., 2022). Dolayısıyla infertil çiftlerde duygusal bağın kurulması aile uyumunu iyileştirmelerine yardımcı olacağından (Lei ve ark., 2021) konunun üzerinde durulması oldukça önemlidir.

Kapısız ve ark. (2019)'nın 138 kadınla yaptığı bir çalışmada, kadınların yaşı arttıkça evlilik doyumunun da arttığı bildirilmiştir. Bu durumun bireylerin yaşı ilerledikçe sorunlarla baş etme becerilerinin de arttığı ve çevreden gelen sosyal baskılardan daha az etkilenmiş olabilecekleri şeklinde yorumlanmıştır. Du ve Dong (2021)'in yaptıkları çalışmada ise yaş ve infertilite süresinin çiftler arasındaki ilişkinin kalitesi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçları literatürle benzerlik göstermektedir.

Yapılan araştırmalarda kadınların yaş ortalaması ile infertiliteden etkilenme düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Ünal ve ark., 2010; Yılmaz ve ark., 2020). Bu çalışmada ise yaş ile infertiliteden etkilenme arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Eğitim, çalışma, daha önce gebelik yaşama, en son yaşanan gebeliğin sonucu, tedavi süresi ya da şekliyle ÇUÖ toplam puanı arasında anlamlı bir farklılığının olmaması bu araştırmanın önemli bir bulgusudur. Kapısız ve ark. (2019)'ın 138 kadınla yaptıkları çalışmalarında eğitim düzeyi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bodur ve ark., (2013)'ün 104 infertil çift ile yaptıkları başka bir çalışmada da daha önce gebelik oluşumu ve sonuçlarının çift uyumunu etkilemediği bulunmuştur. Bazı araştırmalarda ise daha önce gebelik durumu olmayan infertil kadınların eşleriyle arasındaki çift uyum düzeyinin düşük olduğu (Güleç ve ark., 2011, Egelioglu-Çetişli ve ark., 2014), bazılarında ise ÇUÖ toplam puan ortalamalarının yüksek olduğu

saptanmıştır (Kaba ve Egelioglu-Çetişli, 2019). Literatürde kadınların gebe kalamadıklarında çevresiyle iletişiminin ve etkileşiminin azaldığı, evlilik ilişkilerinin kötüleştiği ve aile bağlarının bozulduğuna işaret edilmektedir (Yüksekol ve ark., 2020).

Araştırmaya katılan kadınların İEÖ'den aldıkları puanlarla yaş, evlilik süresi, çocuk isteme ve tedavi süresi, kişinin eğitim düzeyi ve çalışma durumu, daha önceden gebelik geçirme, son gebeliğin sonuçlanma şekli ya da tedavi şekli arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Bu araştırmanın en çarpıcı sonuçlarından biri de çiftlerin infertiliteden etkilenme düzeylerini sadece gelir düzeyinin etkilediğidir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda yüksek eğitimli ve ekonomik durumu iyi olan infertil kadınların daha fazla sosyal kaynağa sahip olabileceği ve böylece infertiliteye bağlı stresle başa çıkabilmelerine, kendilerini korumalarına olanak sağladığı ileri sürülmektedir (Li ve ark., 2020). Hatta ekonomik koşulların yetersizliğinin tedavi sürecini aksatabildiği ve çiftler arasında psikososyal sorunlara neden olabildiğinden bahsedilmektedir (Kapısız ve ark.,2019). Literatürdeki diğer araştırmalarda da çiftlerin eğitim düzeyi ile infertiliteden etkilenme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu gösterilmiştir (Du ve Dong 2021; Karaca ve Ünsal, 2015). Çalışma sonuçlarındaki farklılıklar, coğrafik bölge ve örneklem gruplarının çeşitliliğinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. ÇUÖ toplam puan ortalaması ile gelir durumu karşılaştırıldığında geliri giderine eşit olan bireylerin uyum düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Tedavi sürecinin uzun olmasının ve getirdiği mali yükün, çiftler arasındaki uyum sağlama yeteneğini azalttığı bildirilmiştir (Lei ve ark.,2021). Yapılan bir diğer çalışmada infertil kadınların gelir durumu ve evlilik uyum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı bildirilmiştir (Taşçı ve ark., 2008). Bir diğer araştırmada, gelir durumu ile çift uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Şen ve ark.,2014). Literatürle kısmen benzerlik gösteren çalışmada örnekleme dahil edilen kadınların sosyodemografik farklılıklarının sonuçları etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Du ve Dong (2021) infertilite süresi ile çiftler arasındaki ilişkinin kalitesi üzerinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu çalışmada ise çift uyumu ile evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Literatürde evlilik süresi arttıkça stresin arttığı ve çiftlerin infertiliteden daha fazla etkilendikleri belirtilmektedir (Casu ve ark.,2022; Akyüz ve ark.,2008; Ünal ve ark.,2010; Yılmaz ve ark., 2020). Ancak Kapisız ve ark. (2019)'ın yaptıkları başka bir çalışmada evlilik süresi ile infertiliteden etkilenme arasında bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca çocuk isteme süresinin artmasıyla beklentilerin azaldığını ve infertilite stres düzeyinin arttığını gösteren araştırmalarla da karşılaşmıştır (Yılmaz ve ark., 2020). Bu çalışmada da evlilik süresi ile infertiliteden etkilenme arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak evlilik süresi arttıkça çift uyumu azalmaktadır. Literatürdeki diğer çalışmalarda da çocuk sahibi olmak için arzulanan zaman ile infertiliteden etkilenme puanları arasında doğrusal bir ilişki bulunmuştur (Akyüz ve ark, 2008; Ünal ve ark., 2010). Ancak bu çalışmada çocuk isteme süresi ile infertiliteden etkilenme arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Çiftler arasında infertilite travması, uzun süren stresli randevular, ilaçlar ve tedaviler sonucu ortaya çıkan ruh hali ve cinsel istek değişiklikleri nedeniyle ilişkinin gerginleşebileceği üzerinde durulmaktadır (Assaysh-Öberg ve ark.,2023). Nuri Turhal ve Sis Çelik (2019)'ın yaptıkları çalışmada infertilite tanısı konulmuş ve daha önce gebe kalmamış olan kadınların psikolojik olarak infertiliteden orta düzeyde etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yine benzer çalışmalarda sonucuna bakılmaksızın gebelik yüküsü olan kadınlarda infertiliteden etkilenme oranı yüksek bulunmuştur (Üner ve Sunal, 2018; Levent, 2021). Bu bulgular araştırma sonuçlarıyla kısmen benzer özellik göstermektedir.

İnfertil kadınların daha önce gebelik oluşumu ve sonuçlarına bakıldığında ÇUÖ toplam puanına göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (Bodur ve ark., 2013). Yapılan bazı araştırmalarda daha önce gebelik durumu olmayan infertil kadınların eşleriyle çift uyum düzeyi düşük bulunmuştur (Güleç ve ark., 2011, Egelioglu-Çetisli ve ark., 2014). Bu çalışmada daha önceki gebelik durumu ve gebeliğin sonuçlanma şekline bakıldığında ÇUÖ toplam puanına göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çift uyumu, sorunlar veya değişiklikler meydana geldiğinde çiftlerin bağ kurabilmesi ve esneklik gösterebilmesi açısından oldukça önemlidir (Lei ve ark.,2021). Bağlılık, evlilik ilişkisinin kalitesi ve istikrarı için en önemli faktördür. Eşlerdeki bağlılığın; evlilik istikrarı, kalitesi, sevgiyi ve uyumu ifade etme ile pozitif bir ilişkisi vardır (He ve ark.,2018). Jamali-

Gandomani ve ark. (2022) bağlılık ve memnuniyet boyutlarının infertilite faktörü ile anlamlı bir ilişkisi olduğu ve infertilite faktörü kadın olduğunda bu iki boyutun puanlarının daha düşük olduğunu göstermiştir. Tajik ve ark. (2019) infertilite sorununun evlilik bağlılığı ve kalitesi üzerinde olumsuz etkisi olduğunu ve eşlerin evlilik hayatını zora sokacağını ortaya koymuştur. Cserepes ve ark. (2013) infertil çiftlerde yüksek düzeyde evlilik uyumunun, güçlü bir ilişki sağlayarak infertilite stresinin azalmasına neden olabileceğini bildirmişlerdir. Bu çalışmada ÇUÖ ve İEÖ toplam puanları arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir ($r= 0.509$, $p=0.000$). Bu sonuca göre; bireylerin çift uyumları artsa da infertiliteden yüksek düzeyde etkilendikleri görülmüştür. Literatürde infertilitenin bireyleri ve çiftlerin uyumunu etkileyen zorlu bir deneyim olduğu (Chaves ve ark.,2019) ve tedaviler sırasında çiftlerin kendilerini baskı altında hissettikleri, ruh hallerinin ve duygularının karmaşıklaştığı, kaygı ve korku deneyimledikleri bildirilmiştir (Safari ve ark, 2023; Ozan ve Duman, 2020; Lei ve ark.,2021). Ayrıca bu durum kendini soyutlama, ötekileştirilme, sosyal aktivitelerden kaçınma, cinsel ilişkilerde bozulma, aile ve arkadaşlarla iletişim kurma konusunda isteksizlik yaşama ve ciddi psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Pakpahan ve ark., 2024; Van Rooij ve ark., 2020). Daha önceki çalışmalarda da benzer bulgular rapor edilmiştir (Assaysh-Öberg ve ark.,2023; Scaravelli ve ark., 2022). Farklı coğrafyalar ve değişik kültürlerde yaşayan çiftlerle yapılmış çalışma bulgularının araştırma sonuçlarından farklı olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan çiftlerin uyum düzeylerinin iyi olduğu ancak infertiliteden yüksek düzeyde etkilendikleri saptanmıştır. Çiftlerin kuvvetli evlilik bağlarına rağmen infertiliteden olumsuz şekilde etkilenmesi sonucu, demografik değişikliklerine bağlı olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Sağlık profesyonelleri çiftlerin arasındaki uyum düzeyini, uyumu bozacak risk faktörlerini ve eşlerin cinsel yaşam örüntüsünü değerlendirebilir, gerekli durumlarda destek için yönlendirme yapabilir. Çiftlere uygun danışmanlık hizmetinin verilmesi kişilerarası iletişimi güçlendirmek açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan sağlık profesyonellerinin tanı ve tedavi sürecindeki infertil çiftlerde görülen veya görülebilecek olumsuzluk yaratan değişkenleri ve problemleri erken fark etmeleri önemlidir. Ayrıca çiftlerin ihtiyaç ve gereksinimlerine yönelik en uygun olan yaklaşımlarda bulunulması ve psikolojik açıdan destek verilmesinin son derece gerekli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın tek merkezde yürütülmesi sebebiyle evrenin tümüne genelleme yapılamamaktadır. Bu açıdan sınırlılık olarak kabul edilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee Approval: Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanmasında Marmara Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır (Tarih:06.07.2023/85) Etik Kurul onayını takiben araştırmanın yapıldığı kurum ve İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'nden yazılı izinler alınmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

YazarKatkısı/AuthorContributions:

Fikir/kavram: TK, GF; Tasarım: TK, GF; Danışmanlık: GF; Veri toplama: TK; Veri İşlem: TK; Analiz ve/veya Yorum: TK, GF; Kaynak tarama: TK, GF; Makalenin Yazımı: TK, GF; Eleştirel inceleme: TK, GF.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, A., Gürhan, N., & Bakır, B. (2008). Development and validation of an infertility distress scale for Turkish women. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(6), 469–476.
- Amanak, K., & Kavlak, O. (2013). Etik boyutu tartışılan yardımcı üreme teknikleri ve yasal düzenlemeler. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 29(1), 68–75.
- Assaysh-Öberg, S., Borneskog, C., & Ternström, E. (2023). Women's experience of infertility and treatment: A silent grief and failed care and support. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 37, 100879. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2023.100879>
- Aydin, S., & Beji, N. K. (2013). Sexual function in infertile couples and the role of infertility counselor/Infertil çiftlerde cinsel fonksiyon ve infertilite danışmanının rolü. *Journal of Education and Research in Nursing*, 10(2), 8–14.
- Bodur, N. E., Çoşar, B., & Erdem, M. (2013). İnfertil çiftlerde evlilik uyumunun demografik ve klinik değişkenlerle ilişkisi. *Cukurova Medical Journal*, 38(1), 51–62.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı* (20th ed.). Pegem Akademi Yayınları.
- Casu, G., Zaia, V., Montagna, E., de Padua Serafim, A., Bianco, B., Barbosa, C. P., & Gremigni, P. (2022). The infertility-related stress scale: Validation of a Brazilian–Portuguese version and measurement invariance across Brazil and Italy. *Frontiers in Psychology*, 12, 784222. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.784222>
- Chaves, C., Canavarro, M. C., & Moura-Ramos, M. (2019). İnfertil çiftlerin evlilik ve duygusal uyumlarında ikili başa çıkmanın rolü. *Aile Süreci*, 58(2), 509–523.
- Cserepes, R. E., Kollár, J., Sápy, T., Wischmann, T., & Bugán, A. (2013). Effects of gender roles, child wish motives, subjective well-being, and marital adjustment on infertility-related stress: A preliminary study with a Hungarian sample of involuntary childless men and women. *Archives of Gynecology and Obstetrics*, 288, 925–932.
- Demirci, N., & Potur, D. C. (2017). İnfertilitede temel kavramlar, etiyojisi ve risk faktörleri. In N. Demirci & N. Kızılkaya Beji (Eds.), *İnfertilite hemşireliği el kitabı* (pp. 11–36). Nobel Tıp Kitapevi.
- Du, K., & Dong, Y. (2021). The dyadic interaction model of relationship quality and the impact of attachment orientation and empathy on infertile couples in China. *Nursing Open*, 8(5), 2664–2672.
- Egelioglu-Çetişli, N., Serçekuş, P., & Oğuz, N. (2014). Primer infertil kadınlarda cinsel doyum ve çift uyumu. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 16(3), 38–47.
- Fışiloğlu, H., & Demir, A. (2000). Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214–218.
- Gourounti, K., Lykeridou, K., & Vaslamatzis, G. (2012). Increased anxiety and depression in Greek infertile women results from feelings of marital stress and poor marital communication. *Health Science Journal*, 6(1), 69–83.
- Güleç, G., Hassa, H., Yalçın, E. G., & Yenilmez, Ç. (2011). Tedaviye başvuran infertil çiftlerde, infertilitenin cinsel işlev ve çift uyumuna etkisinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(3), 166–176.
- Güngör, İ., & Kızılkaya Beji, N. (2015). İnfertilite hemşirelerinin gelişen rolleri ve sertifikasyon gereksinimi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(2), 152–159.
- He, Q., Zhong, M., Tong, W., Lan, J., Li, X., Ju, X., & Fang, X. (2018). Forgiveness, marital quality, and marital stability in the early years of Chinese marriage: An actor–partner interdependence mediation model. *Frontiers in Psychology*, 9, 372161.
- Höbek Akarsu, R., & Kızılkaya Beji, N. (2019). Spiritual and religious issues of stigmatization women with infertility: A qualitative study. *Journal of Religion and Health*, 59(2), 1051–1065. <https://doi.org/10.1007/s10943-019-00884-w>
- Jafarzadeh-Kenarsari, F., Ghahiri, A., Habibi, M., & Zargham-Boroujeni, A. (2015). Exploration of infertile couples' support requirements: A qualitative study. *International Journal of Fertility & Sterility*, 9(1), 81–92.
- Jamali Gandomani, S., Taebi, M., Mirghiasi, A. R., & Nilforoushan, P. (2022). Association between infertility factors and perceived relationship quality in infertile couples. *Journal of Education and Health Promotion*, 11(1), 360.
- Kaba, F., & Egelioglu-Çetişli, N. (2019). Sexual function and dyadic adjustment in infertile women. *Turkish Journal of Family Medicine & Primary Care*, 13(1), 28–33.
- Kapısız, S., Gök, F. A., Yılmaz, N., Özcan, S., & Duyan, V. (2019). Marital satisfaction and influencing factors in infertile couples. *Cukurova Medical Journal*, 44(3), 1074–1084.
- Karaca, A., & Ünsal, G. (2012). İnfertilitenin kadın ruh sağlığı üzerine etkileri ve psikiyatri hemşiresinin rolü. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3(2), 48–53.
- Karaca, A., & Ünsal, G. (2015). İnfertil kadınlarda infertiliteye bağlı yaşadıkları stres düzeyi ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(2), 126–132.
- Kılıç, M., Ejder Apay, S., & Kızılkaya Beji, N. (2011). İnfertilite ve kültür. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 19(2), 109–115.

- Koçak, D. Y., & Duman, N. B. (2016). İnfertilitenin psikolojik etkileri ve hemşirelik yaklaşımı. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 2(3), 7–13.
- Lei, A., You, H., Luo, B., & Ren, J. (2021). The associations between infertility-related stress, family adaptability, and family cohesion in infertile couples. *Scientific Reports*, 11(1), 24220.
- Li, X., Ye, L., Tian, L., Huo, Y., & Zhou, M. (2020). Infertility-related stress and life satisfaction among Chinese infertile women: A moderated mediation model of marital satisfaction and resilience. *Sex Roles*, 82(1–2), 44–52. <https://doi.org/10.1007/s11199-019-01032-0>
- Luk, B. H. K., & Loke, A. Y. (2019). Sexual satisfaction, intimacy, and relationship of couples undergoing infertility treatment. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 37(2), 108–123.
- Nuri Turhal, G., & Sis Çelik, A. (2019). Primer infertil kadınlara algıladıkları sosyal destek ile infertiliteden etkilenme düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(1), 91–104.
- Oskay, Ü. Y., Bayram, G. O., & Dişsiz, M. (2009). İnfertilitenin psikososyal ve psikoseksüel etkileri. In N. K. Beji (Ed.), *İnfertilite hemşireliği*, 177–196.
- Ozan, Y. D., & Duman, M. (2020). Effect of infertility causes related to gender differences on women's distress levels among patients utilizing a Turkish university hospital. *Journal of Health Research*, 34(5), 399–407.
- Pakpahan, C., Agustinus, A., Sa'adi, A., Nguyen, T. T. A., Liamputtong, P., Effendy, C., & Hinting, A. (2024). Lay understanding and experience of sexual intercourse among couples with infertility undergoing an assisted reproduction technology program: A qualitative study. *Heliyon*, 10(5), e26879. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e26879>
- Safari, S., Hasanpoor-Azghady, S. B., & Amiri-Farahani, L. (2023). The role of men's forgiveness in marital satisfaction and coping strategies of infertile Iranian women. *BMC Women's Health*, 23(1), 227.
- Scaravelli, G., Fedele, F., Spoletini, R., Monaco, S., Renzi, A., & Di Trani, M. (2022). Toward a personalized psychological counseling service in assisted reproductive technology centers: A qualitative analysis of couples' needs. *Journal of Personalized Medicine*, 13(1), 73. <https://doi.org/10.3390/jpm13010073>
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38(1), 15–28. <https://doi.org/10.2307/350547>
- Şen, E., Bulut, S., & Şirin, A. (2014). Primer infertil kadınlarda eşler arası uyumun incelenmesi [To examine of dyadic adjustment on primary infertile women]. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 22, 17–24.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15–34.
- Tajik, S. S., Sayadi, M., & Taheri, N. (2019). Marital commitment and relationship quality in fertile and infertile couples. *Quarterly Horizon of Medical Sciences*, 25, 184–197.
- Tang, N., Jia, Y., Zhao, Q., Liu, H., Li, J., Zhang, H., & Huangfu, C. (2022). Influencing factors of dyadic coping among infertile women: A path analysis. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 830039. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.830039>
- Taşçı, E., Bolsoy, N., Kavlak, O., & Yücesoy, F. (2008). İnfertil kadınlarda evlilik uyumu. *TJOD Derg Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 5(2), 105–110.
- Thable, A., Duff, E., & Dika, C. (2020). Infertility management in primary care. *The Nurse Practitioner*, 45(5), 48–54.
- Topçu, H. O., Evliyaoglu, Ö., & Şahin, Y. (2017). Temel infertilite araştırmaları nasıl olmalıdır. *Derleme. TJRMS*, 1, 104–111.
- Ünal, S., Kargın, M., & Akyüz, A. (2010). Factors affecting infertile women psychologically. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 9(5), 481–486.
- Üner, E., & Sunal, N. (2018). İnfertilite kliniğinde tedavi gören kadınların yalnızlık düzeyini ve algıladıkları aile desteğini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(2), 1–15.
- Van Rooij, F. B., Bos, H. M. W., Gerrits, T., Hiadzi, R. A., & Donkor, E. S. (2020). The relationship between stigmatisation and quality of life in Ghanaian women and men with fertility problems: Mediating role of coping strategies. *Facts, Views & Vision in ObGyn*, 12(4), 257.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250–261.
- Yanikkerem, E., Kavlak, O., & Sevil, Ü. (2008). İnfertil çiftlerin yaşadıkları sorunlar ve hemşirelik yaklaşımı. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(4), 112–121.
- Yildizhan, R., Adali, E., Kulusari, A., Kurdoglu, M., Yildizhan, B., & Sahin, G. (2009). Domestic violence against infertile women in a Turkish setting. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 104(2), 110–112.
- Yılmaz, T., Yazici, S., & Benli, T. (2020). Factors associated with infertility distress of infertile women: A cross-sectional study. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 41(4), 275–281.
- Yüksekol, Ö. D., Duman, M., & Ozan, Y. D. (2020). The relationship between gender perception levels and infertility distress of infertile women in a university hospital, Turkey. *Journal of Health Research*, 36(1), 150–157.
- Zeren, F., & Gürsoy, E. (2019). İnfertil çiftlerde çift uyumu ve yaşam kalitesinin önemi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi (HEAD)*, 16(1), 68–72